

## Täysistunto

### Keskiviikko 25.11.2020 klo 14.00—22.01

#### 17. Lakialoite laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2020 vp Mia Laiho kok ym.

##### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia aikaa. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

##### *Keskustelu*

19.59 **Mia Laiho kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitän, että ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 18 §:n 2 momentti muutetaan siten, että jatkossa iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnetty muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään yhden kuukauden kuluttua päätöksenteosta nykyisen kolmen kuukauden sijaan.

Meillä on tällä hetkellä vanhuspalveluissa yhteensä yli 90 000 asiakasta, ja heistä 57 prosenttia on kotihoidon asiakkaina ja 43 prosenttia ympärivuorokautisessa hoidossa. Ympärivuorokautisen hoivan osalta lokakuussa säädettiin hoitajamitoituslaki, joka tulee parantamaan ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta, mutta samaan aikaan kotihoidon tilanne on erittäin huolestuttava. Nyt kun henkilöstöä yritetään saada sinne ympärivuorokautiseen hoivaan, niin siinä on vaarana, että kotihoidosta hoitajia lähtee. Valitettavasti tässä ovat olleet nähtävissä jo tämän sinänsä hyvänä tavoitteena olleen hoitajamitoituslain nurjat puolet, eli kun ympärivuorokautista hoivaa varustetaan nyt kunnissa, niin näyttää sille, että kunnat vähentävät ympärivuorokautisen hoivan asukaspaikkoja ja suunnittelevat palveluita, joilla kiertää hoitajamitoitusta. Hoitajapula voi ajaa kuntia suosimaan välimuotoisia asumispalveluita, joissa ei tarvita hoitohenkilökuntaa samassa määrin kuin tehostetussa palveluasumisessa, jota valvotaan.

Tämänhetkissä laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sanotaan: ”Iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnetty muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksen teosta.” Tämä kolmen kuukauden odotusaika on osoittautunut käytännössä liian pitkäksi. Kun iäkkästä todetaan, että hän ei enää selviä kotona sen useammankaan kotihoidon käynnin avulla, niin tilanne on siinä vaiheessa jo niin vaikea, että hoivapaikan pitäisi järjestyä nopeammin, ja kun on selvitetty, kuinka nopeasti niitä hoivapaikkoja saadaan, niin THL:n

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2020 vp

vuonna 2018 tekemän kuntakyselyn tietojen mukaan hoivapaikkaa saattoi joutua jonottamaan pidempään kuin kolme kuukautta 37 prosenttia vanhuksista.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivat ammattilaiset tietävät hyvin, että tilanne kotihoidossa on erittäin vaikea. Siellä on monisairaita vanhuksia, jotka vaativat paljon myös lääketieteellistä ja sairaanhoidollista osaamista ja vaativat nimenomaan sinne kotihoitoon osaavaa henkilökuntaa. Siellä ei voi mitä tahansa kouluttamatonta henkilöstöä olla, ja sen takia on tarpeen saada sinne riittävästi ammattilaisia. Sen takia myös toivon, että hallitus toisi mahdollisimman pian eduskuntaan vanhustalvelulain, jossa voitaisiin katsoa koko vanhushoidon muut palvelut tämän ympärivuorokautisen hoivan lisäksi. Eli nyt sieltä on korjattu tämä ympärivuorokautisen hoivan tilanne, mutta ei ole puututtu muihin merkittäviin kohtiin, mitkä vaatisivat puuttumista, eli kotihoidon tilanteeseen ja omaishoitajien tilanteeseen. Omaishoitajat tänään ovat olleet paljon jo esillä. Eli kun tätä odotusaikaa kolmesta kuukaudesta yhteen kuukauteen kiristettäisiin, niin me voisimme myöskin luottaa siihen — tai asiakkaat ja omaiset voisivat luottaa siihen — että sitten kun se aika on, että tarvitsee sen ympärivuorokautisen hoivan paikan, sen saa, eikä joudu kohtuuttoman kauan odottamaan.

Vielä näistä hoivapaikoista: Jos tätä hoivatakuuta kiristetään, niin olisi myös tärkeää saada valtakunnalliset yhtenäiset kriteerit hoivaan pääsemiseksi niin, että vanhukset ympäri Suomea olisivat tasavertaisessa, yhdenvertaisessa asemassa sen suhteen, millä kriteereillä ympärivuorokautisen hoivan paikkoja jaetaan. Erityisen tärkeätähan se on myöskin siinä tilanteessa, jos sote-uudistus tulee, että meidän vanhukset saavat laadukasta ja hyvää hoitoa ympäri Suomen ja voidaan sitä myös seurata niin kotihoidossa kuin ympärivuorokautisessa hoivassa riittävällä valvonnalla.

**20.05 Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Suomessa on ikääntyvä kansa, ja tämän hallituskauden aikana on saatava useampia hyvinvointiin liittyviä lakiuudistuksia aikaiseksi. Niistä suurin on sote, mutta on myöskin tämä vanhustalvelulaki, joka pitää nyt tässä toteuttaa. Uskon, että tämä edustaja Laihon ansiokas lakialoite nimenomaan pyrkii pitkälti saamaan sitä keskustelua aikaiseksi, että huomattaisiin, että tässä noin 37 prosenttia ihmisistä todella kärsii näistä eräänlaisista laiminlyönneistä.

Kun vanhustalvelulakia sitten edistetään, niin on myöskin ymmärrettävä, että sosiaaliseen hyvinvointiin, henkiseen hyvinvointiin liittyy myöskin ymmärrys siitä, että nämä ihmiset eivät ole, vaikka kuinka fyysisesti itsenäisiä ovatkin, kykeneviä hoitamaan enää pankkiasioitaan ja laskuasioitaan ja paperiasioitaan kotosalla, ja näihin sosiaalipalveluihin täytyykin kiteyttää myöskin ajatus siitä, että digitaalista loikkaa ei tapahtuisi niin, että yhä useampi suomalainen jäisi kyydistä. Tässä kohtaa peräänkuuluttaisin tämän edustaja Laihon tekemän aloitteen lisäksi sitä, että vanhustalvelulakiin kirjattaisiin selkeästi myöskin se, että digitaalisia palveluita mahdollistettaisiin näille iäkkäille ihmisille tasavertaisesti ja yhdenvertaisesti kaikkiin muihin suomalaisiin nähden.

**20.06 Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Uskon, että tavoite on hallituksella ja edustaja Laihollakin tässä siinä mielessä yhteinen, että ikäihmisiä pitää tukea, oli sitten kyse ympärivuorokautisesta hoidon tarpeesta, kotihoidosta tai omaishoitajuudesta tai yleisesti iäkkäämmän väestön terveydestä ja hyvinvoinnista. Me teimme mittavan panostuksen siihen, että pystymme nostamaan vanhustalvelulaissa tätä minimimitoitusta, joka ympärivuorokautisessa hoivassa on ollut. Muutama vuosi sitten olimme jatkuvasti niiden

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2020 vp

ikään kuin kauhutarinoiden edessä, missä huomattavasti liian alhaisella henkilöstöllä, välillä jopa niin, että vuorojen vaihtumisen välissä henkilöstöä ei ollut lainkaan, vanhukset jäivät yksin, toimittiin osassa näitä meidän ympärivuorokautisia yksiköitämme, ja tämä haluttiin korjata aivan ensimmäiseksi, ja siihen tehtiin iso, mittava panostus niin taloudellisesti kuin myöskin lainsäädännöllisesti, kun haluttiin se vielä saada sinne vanhuspalvelulakiin.

No, mitä tulee kotihoitoon, on aivan totta, että ei voida ajatella, että kaikki ongelmat on ratkaistu tällä yhdellä asialla — ei missään nimessä ole. Kotihoidon osalta palveluiden saatavuus on varmasti yksi sellainen, mitä on syytä parantaa, ja se, että apua saadaan mahdollisimman nopeasti. Meillä myöskin vaihtelee palveluiden taso riippuen siitä, missäpäin Suomea ihminen asuu, ja sitä vartenhan olemme tekemässä sote-uudistusta, jolla tavoittelemme nyt sitten tasa-arvoisempia palveluita. Se ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että ikään kuin sitten kurjuutta jaetaan, vaan kyllä meillä siinä pitää pystyä myöskin samanaikaisesti nostamaan tasoa niin, että ikääntynyt väestö tarvittavat palvelunsa saa.

Kaikkein tärkein huomio tulisi kuitenkin kiinnittää kuntoutukseen. Meillä pystyisi moni vanhus elämään laadullisesti huomattavasti parempaa elämää kotona mutta myöskin kykenisi itse enemmän tekemään asioita, kun pystyisimme heitä kuntouttamaan esimerkiksi leikkausten jälkeen tai jonkun sairauden ilmaannuttua, ja valitettavasti tuntuu, että siihen meillä nykyisellään resurssit eivät ole riittävät, joten kuntoutuspalveluita ehdottomasti pitää saada lisää, jotta sillä voidaan myöskin parantaa sitä vanhusten kotona asumista ja turvallisuutta.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Ja vielä aloitteen tekijä, edustaja Laiho.

**20.09 Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Kiitokset, edustajat al-Tae ja Salonen, hyvistä puheenvuoroista ja lakialoitteen kannattamisesta. Haluan tässä vielä edustaja Salosen nostamaan kuntoutusasiaan ottaa kantaa. Se on todella tärkeä asia, ja siihen pitää myös — sanoisin melkein erityisesti — siellä kotihoidossa kiinnittää huomiota, koska se, minkälainen toimintakyky niillä vanhuksilla on, vaikuttaa merkittäväällä tavalla siihen, että jos tulee joku sairaus, vaikka ihan flunssa, selviävätkö he siellä kotona vai ovatko he sitten samantien päivystyksessä ja minkälainen se toipilasaika sitten sairaudesta on. Tämä on erittäin tärkeä asia, mikä jää usein liian vähälle huomiolle.

Kun ajatellaan, millä tavalla voidaan parantaa vanhusten tilannetta kokonaisuudessaan, niin lähtisin ajattelemaan sitä asiaa vanhusten oikeuksien kannalta. Lähtisimme miettimään, mitä oikeuksia vanhuksella on siihen hyvään hoivaan. Sitä kautta varmasti löydetäisiin myös sinne kotihoitoon ratkaisu, millä tavalla me voimme kotihoitoa parantaa.

Kiitoksia kaikille keskusteluun osallistuneille.

**20.11 Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Vielä toki totean, että juuri näin, ja aika pitkä matka ollaan tultu. Minäkin muistan omasta ajastani vanhustenhuollossa, kun siellä tein töitä, että vanhusten oikeudet olivat ikään kuin toivelistalla — että jospa nämä toteutuisivat ilman minkäänlaista lainsäädäntöä — aivan toisenlaisesti kuin vaikka lasten ja vammaisten kohdalla tuolloin oli. Ja se oli jo iso askel, että me saimme aikaan lainsäädännön, joka turvaa vanhuksille tietyt asiat, mutta edelleen on tärkeää käydä siitä keskustelua siitä, mitkä ovat heidän oikeutensa. Ja kun ajattelen, että moni on tehnyt pitkän työuran,

## **Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2020 vp**

ikään kuin antanut kaikkensa ensin tietenkin yhteiskunnalle, mutta myöskin perheelle, lapsille, niin meidän tulisi yhdessä huolehtia siitä, että ne oikeudet ovat olemassa ilman, että niitä erikseen tarvitsee pyytää.

Totean vielä lopuksi, että tämä maa kaipaa enemmän yhteisöllistä asumista ikäihmisten osalta. Se ratkaisisi myöskin toisen ongelman. Jos kuntoutus on yksi, yhteisöllinen asuminen varmasti olisi myöskin kuntouttavaa monelle. Yksinäisyys on myöskin yksi ongelma, josta moni ikäihminen kärsii. Yhteisöllisen asumisen kautta me voisimme ratkaista myöskin nykyistä paremmin tätä yksinäisyyttä ja lisätä siten myöskin henkistä hyvinvointia, joten se olisi, voisiko sanoa, tällöinen win-win-tilanne: sekä fyysinen kunto varmasti parani yhteisöasumisessa mutta myöskin henkinen hyvinvointi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.